

Drømmen om

ET NYT LIV I ET NYT LAND

Hvad nu, hvis det var DIG? Der måtte flygte fra krig og bomber og finde fodfæste i et nyt land. Tilfældigvis her. Hvem er de egentlig – de såkaldt fremmede, som vi både nu og i årenes løb har sagt goddag til herhjemme på grund af blodige konflikter? Mød tre kvinder, der kom til Danmark i hver deres krigsperiode, men som har usikkerhed, bekymringer og masser af taknemmelighed til fælles.

AF THEA M. RONEK
FOTO: NELLIE MØBERG
MAKEUP: ULLA GLUD

Lilas Hatahet, 36 år

- Flygtet fra Syrien i 2012.
- Journalist og tidligere TV-vært.
- Single og mor til to mindre drenge, som hun bor med i Odsherred.

Jeg bliver nødt til at være stærk for mine to drenge

Lilas Hatahet arbejdede for nogle af de største nyhedsmagasiner i Mellemøsten, indtil hun med sine sønner under armen flygtede. En barsk omstilling, men det er ikke Allah og svinekød, der fylder. Det er at skabe trykthed for to små drenge – og midt i det hele – at finde sig selv igen.

For fire år siden var Lilas Hatahet anerkendt journalist i Damaskus i Syrien. I dag sidder hun i et lille rækkehus i Odsherred, hvor udsigten byder på køer og kornmarker. Ingen mand, ingen bil. Da vi første gang trykker hænder, rækker hun mig småforvirret et brev fra kommunen. Det er en regning. På dansk.

– Folk snakker gerne om de helt store emner og overskrifter, religion og kulturkløfter. Men det, der fylder for mig, er jo ikke, hvad din gud hedder, eller hvilken slags kød du serverer. Det er de små ting. Hvor kan jeg købe en lampe? Hvordan tager jeg mit barn til lægen? Hvad skriver de der SKAT? Når man finder nogen, der kan hjælpe med de der mindre, men ret essentielle ting, bliver det nye liv langt mere overskueligt.

Og livet er så småt kommet i gang igen. Lilas er blevet ansat hos et internationalt mediebureau i København, og med det fulgte en lille kreds af kollegaer og nye venner. Noget, hun føler sig utrolig privilegeret over, især fordi job i hendes branche ikke ligefrem hænger på træerne, hvis man ikke behersker det danske sprog. Men det betyder også, at den enlige mor pendler fire timer hver dag og skal prøve at få det til at gå op med SFO-afhentning og aftensmad på bordet.

– Da jeg kom hertil, kunne jeg kun tænke på vores sikkerhed. Men stille og roligt får man jo en normal hverdag, hvor man ikke behøver at tænke over, hvad man skal, men snarere, hvad man ønsker. Og når jeg begynder at sige de ting højt, så træder man nogle mennesker over tæerne: "Bør du ikke bare være taknemmelig?". Jeg er SÅ taknemmelig for, at mine sønner og jeg ikke længere er i fare. Men jeg

ønsker jo også at begynde på et liv. Jeg har ikke lyst til at blive set som et offer.

FRA EGYPTEN TIL HOLSTEBRO

Før i tiden levede Lilas på kontoret, selvstændig kvinde uden mand, og børnene blev oftest passet af barnepiger. Men da det syriske politi begyndte at indkalde hende til nogle suspekter afhøringer, der havde ry for at få folk til at forsvinde sporløst, måtte hun modvilligt tage beslutningen om at bytte deres treetagers hjem ud med et liv på flugt. Efter en tid i Egypten, hvor hun som TV-vært prøvede at dække oprøret på afstand, nægtede den syriske ambassade at forny hendes pas, og så stod hun der. Udvist og statsløs. Med hjælp fra en menneskesmugler kom hun og sønnerne til en ny virkelighed i de danske asylcentre. Først Sandholm, så Samsø, derefter Holstebro. Og nu forsøger hun så igen at bygge den nye hverdag op, efter at den lille familie har fået politisk asyl og plads i et lille rækkehus på Vestsjælland.

– Jeg bliver nødt til at være stærk for mine to drenge, men hvor er det dog bare en lang, hård kamp, når man bygger et nyt hjem op og så mister det igen. Byg op, mist det. Nogle gange, når jeg lægger mig til at sove om aftenen, får jeg glimt af det liv, der var. Kaffebaren, jeg svingede ind forbi hver morgen, drinks i Damaskus med alle mine veninder. Jeg savner det så meget.

Alligevel er hun slet ikke sikker på, at hun vil have det hele tilbage.

– Vil jeg virkelig have et liv magen til? Jeg samlede på luksuriøse møbler, lækker tøj og flere kvadratmeter, end jeg nogensinde havde brug for. Jeg skulle jo pleje mit image som TV-vært, og jeg var en hardcore arbejdsnar-

KRIGEN I SYRIEN

- Oprøret i Syrien begyndte i 2011, fordi mange borgere var utilfredse med landets styre og ønskede demokrati. Oprøret var en del af det arabiske forår.
- Borgerkrigen har drevet 10 mio. syrere på flugt, og FN vurderer, at mindst 250.000 mennesker har mistet livet. Ca. 10.000 syrere har søgt asyl i Danmark.
- Syriens hovedstad, og Lilas' hjemby, Damaskus, ligger i dag næsten totalt i ruiner.

koman, der tit endte med at lægge timerne på mit arbejde fremfor med familie og venner.

Den turbulente tid har givet nyt perspektiv – og ikke mindst nye prioriteringer.

– Jeg har jo ikke lyst til at leve som en maskine. Jeg elsker livet, og det, der tæller, er de små stunder med dem omkring dig. Penge fylder stadig meget i min bevidsthed, men det er, fordi jeg ønsker at skabe et liv. Ikke blive rig. Jeg vil så gerne give drengene en god barndom, og de sidste par år har også rykket os sammen.

VI ER IKKE HELT RASKE

Selv om Lilas prøver at skærme sine drenge fra bomber og blod i TV, kommer de stadig hjem og vil vide, hvilken religion de tilhører, og hvorfor den der dreng i skolegården beder dem om at skride hjem til Syrien.

– Det er jo mit ansvar at forklare og give dem ro, når de store spørgsmål slår dem omkuld – men de skal også have plads og frihed til bare at være børn, så jeg forsøger at skjule min frygt for fremtiden.

Hvad er der i kortene for dig nu? Kan du godt finde plads til sådan noget som kærligheden?

– Puha, det er jo et projekt i sig selv. Uanset om man er dansk kvinde eller flygtning, haha. Jeg ønsker kærligheden. Og jeg tror på kærligheden. Men mit og drengenes liv er stadig meget kompliceret.

– Vi, der er flygtet, er jo ikke helt raske mennesker. Jeg tror, at det er svært for en partner at forstå, hvordan humøret lige pludselig skifter. Hvorfor sidder du lige pludselig og græder, og hvorfor starter du et skænderi uden grund... jeg tror, at det kræver et utrolig stort hjerte at rumme det her kaos.

Jeg nægter at stå skoleret

Mersiha Cokovic får ofte tæsk i den offentlige debat – uden at det gør hende bange. Det gør minderne om en kugleregn på Balkan til gengæld. Selv om krigen er slut, kæmper hun i dag stadig for at få lov til at være normal – fordi hun ikke "passer ind" i profilen på en flygtning.

Når vi samles den dag i dag, er der altid en, der stadig nævner: "Kan I huske dengang, vi fik vinduer?". Hold nu op, hvor var det stort. To voksne og børn, der bare hoppede op og ned – vi havde lige fået vores eget værelse i asylcentret og anede ikke, om vi skulle grine eller græde. Mine forældre forlod 300 m², og et halvt år senere glæder man sig over et vindue. Det er så absurd, men egentlig også lidt sørgeligt. For hvor skal der dog bare lidt til, når man mister alt.

Mersiha Cokovic var kun 13 år, da hendes familie flygtede fra krigen på Balkan. Hun er

starten faldt bomberne jo i nabolandene. Selv da de begyndte at skyde i vores hovedstad, sank det ikke ind. Vi tænkte, at det bare var midlertidigt.

Men en dag fik Mersiha besked på kun at pakke, hvad hun selv kunne bære. En mennesskesmulger nåede lige akkurat at få dem over grænsen til Serbien, inden hendes barndomsby blev spærret af samme dag – Mersihas mormor og morfar skulle have været med dagen efter.

– Vi prøvede at bygge et nyt liv op i Serbien, men jeg havde et lidt skizofrent forhold til det hele. Jeg græd om natten, men om dagen

værnepligtige mænd – deriblandt Mersihas far – til at deltage i de blodige kampe, og med truslen om fængselsstraf for afhoppere flygtede familien igen. Denne gang til Danmark, hvor de fik tag over hovedet på skibet Flotel Europa – en midlertidig flygtningelejr i kanalerne i København. Og så gik hverdagen i gang igen. En kahyt, et par lockers til tøj, fire mennesker og et køje.

– På skibshotellet havde jeg for første gang ikke nogen drømme. Men det var også første gang, jeg ikke havde nogen bekymringer. Vi forsøgte at snige os ind til Christiania og flak-kede rundt i gaderne i København, mens vores forældre sad klistret til radioen efter nyt.

Bliver man "normal", når man har den slags sår på sjælen?

– Jeg tror, det gik op for mange af os, at vi havde fået en ny chance i livet. Det kunne lige så godt have været os i de massegrave. Og det fyldte trods alt mere end afsavnet for mig. Der var bestemt virkelig, virkelig hårde dage, men for det meste tror jeg, vores syn på det var "if life gives you lemons, make lemonade".

Det lyder meget overmenneskeligt?

– Den indstilling kræver styrke, helt sikkert. Noget, der kun kan komme i bølger. Men jeg synes også, det er vigtigt at begrænse de dårlige dage. Hvis ens sind skal overleve krig og elendighed, bliver man nødt til at pleje det. Og første skridt er at blive bevidst om det og søge hjælp.

ER JEG FÆRDIG MED AT SIGE TAK NU?

Stolt? Det er noget, Mersiha er blevet konfronteret med før, og mens vi river op i sårene fra dengang, dupper hun forsigtigt, men ihærdigt makeuppern på plads.

Hendes barske retorik og kontroversielle politiske udmeldinger for blandt andet Den Korte Avis har sendt hende i mere end én modvind, og hadebrevene tikker ind på de sociale medier.

– Jeg har aldrig følt, at folk behandlede mig anderledes – indtil jeg blandede mig i den offentlige debat. Folk forventer, at jeg

”Vi fik aldrig sagt ordentligt farvel, vi troede jo, at vi så hinanden igen om et par dage

i dag debattør for Berlingske, bor i Ishøj og er gift med en dansk mand, der er far til hendes to børn. Men det var ikke det, der lå i kortene dengang.

– Jeg tror ikke, mine forældre forventede, at vi skulle være på flugt for altid. Vi troede jo, at vi skulle tilbage. Men jeg har ikke selv været tilbage i Bosnien siden. Egentlig vil jeg virkelig gerne vise min mand og børn, hvad jeg kommer fra, men jeg er bare ikke klar til det. Jeg aner ikke, hvad det er, jeg er bange for; det er 20 år siden, jeg er ikke i livsfare, og Sarajevo ligner efterhånden sig selv. Men minderne fra dengang gør, at jeg ryger direkte tilbage i den 13-årige piges frygt.

VI TOG IKKE KRIGEN ALVORLIGT

Dengang var familien slet ikke klar over, hvor voldsomt det egentlig stod til. Og det var nok deres største problem ifølge Mersiha. De tog ikke krigen alvorligt.

– De paramilitære styrker var "ISIS på steroider", og de brændte børn levende. Men i

levede jeg et ganske almindeligt liv. Legede med de andre børn, blev skrevet op til en ny skole. Lige indtil jeg lagde mig under dynen og begyndte at bede. For min mormor og morfar. For al kontakt var umulig, og det var først fire år senere, vi fik bekræftet, at de rent faktisk var blevet slået ihjel.

Hvad har været det sværeste at bearbejde?

– At jeg efterlod nogen. Vi fik aldrig sagt ordentligt farvel, vi troede jo, at vi så hinanden igen om et par dage. Det er noget, jeg endte med at bebrejde mine forældre rigtig meget for, hvilket var vildt uretfærdigt, men jeg tror, at afmagten blev nødt til at gå ud over nogen. Mens de andre teenagere dagdrømte om et kys eller en kæreste, dagdrømte jeg om et "hvis". Alle scenarierne: Hvad nu hvis vi alle havde forladt byen en uge tidligere, hvad nu hvis jeg var blevet ...

FÅ DET BEDSTE UD AF LIVET

Samtidig forsøgte regeringen at få alle

A portrait of Mersiha Cokovic, a woman with short brown hair, wearing a dark blue blazer over a dark top. She is sitting and looking towards the camera with a slight smile. The background is a plain, light blue-grey wall.

Mersiha Cokovic, 37 år

- Flygtet fra Bosnien under Balkan-krigen i 1992 og kom til Danmark som 13-årig.
- Bor i Ishøj med sin mand og to børn.
- Arbejder som receptionist og er debattør for Berlingske og Den Korte Avis.

har en bestemt holdning til ting, for jeg bør da sætte pris på, at jeg fik lov til at være her. Jeg er taknemmelig. Virkelig. Men bare fordi jeg er flygtning, skal mine holdninger da ikke nødvendigvis ligge fastlåst på forhånd. Den der taknemmelighed kan godt nogle gange føles som en pryglestok. Jeg har ikke lyst til at stå til regnskab for min flygtningebaggrund hele tiden, og jeg nægter at stå skoleret, hvilket nok er derfor, folk kan opfatte mig som kold og arrogant. Men når man ikke passer ind i normen, bliver man nok bare indimellem heksen, der skal på bålet.

Hvad har det kostet dig at stikke snuden frem?

– Venner. Især nogle af dem, jeg kom herop med dengang. Men mest af alt har jeg nok været bange for, at det skulle gå ud over mine to små drenge. Jeg havde ikke den mindste interesse i politik, før jeg blev mor, men jeg følte en håbløshed omkring deres fremtid, der gjorde, at jeg satte mig ned og læste samtlige partiprogrammer. Selv om det lyder nok så fint, og jeg føler, at jeg kæmper for deres fremtid, så er de jo fuldstændig ligeglade. De går jo mest af alt op i, om de stadig skal i Dinos Legeland i morgen.

KRIGEN PÅ BALKAN

- Foregik 1992-95 og er den mest blodige konflikt i Europa siden 2. Verdenskrig.
- Begyndte, da republikkerne, såsom Bosnien, løsrev sig fra Jugoslavien.
- Serbere, kroater og muslimer bekrigede hinanden, og over 100.000 blev dræbt.
- Halvdelen af den bosniske befolkning blev fordrevet, og ca. 20.000 søgte mod Danmark.

Vi Ramlov Hyttel, 36 år

- Flygtet fra Vietnams efterkrigstid i 1984 og kom til Danmark som fireårig.
- Designer og ejer af tøjmærket Thi Thao, Thithao.com
- Bor i København med sin mand og sine to børn.

”

Jeg har tit siddet hjemme alene juleaften frem for at sidde sammen med min familie. Fordi jeg ikke følte, at jeg passede ind nogen steder

Jeg har tit følt mig hjemløs

Vi Ramlov Hyttel er i dag anerkendt designer. Men som fireårig blev hun sat i en vietnamesisk flygtningebåd – alene og uden forklaring. Hun fandt sikkerhed i Danmark, men aldrig rigtig ro indeni.

Jeg blev vækket om natten af min mor, der fortalte, at nu startede et eventyr. Det var ingen lang seance. Ingen kys og knus. Hun bukkede sig ned, aede mit hår og sagde farvel. Jeg var 4 år og anede ikke, hvad der skulle ske, men når man flygter, er der ikke et barn, der skal råbe og skrig. Så det, jeg husker, er, at der hele natten på skift var forskellige mennesker, der holdt hånden over min mund.

I dag, 30 år senere, laver Vi Ramlov Hyttel tøj til kvinderne på den røde løber fra sit designstudie i København. Men fortiden som vietnamesisk bådflygtning sidder stadig i hende, og ikke mindst den forvirrede og forældreløse start, hun fik på det nye liv i Danmark. Hendes mor sendte hende dengang af sted med en teenage-fætter, hun knap kendte. På den månedlange tur mod Danmark nåede hun at kalde fire kvinder for mor, inden hun landede hos en familie i Nordjylland.

– Jeg anede ikke, hvad der foregik. Ingen fortalte mig noget, og ugen efter skulle vi altid et nyt sted hen. På båden vågnede jeg op smurt ind i en eller andens bræk. Men mest af alt husker jeg usikkerheden som det værste.

ELSKER DE MIG AF PLIGT?

Fireårige Vi Hyttel endte i en lille nordjysk by hos en indremissionsk familie, der tog hende

til sig, fordi Vis vietnamesiske fætter blev forelsket og gift med deres danske datter. Men selv om Vi fik et hjem, følte hun sig mest af alt som en skævvøjet tillægspakke.

– Jeg kaldte dem for mor og far, men jeg tror aldrig rigtig, at de så mig som en datter. Jeg er sikker på, at min mor og far elsker mig ... på en eller anden måde. Men jeg havde brug for mere end ”vi elsker dig”. For hvad er den omsorg egentlig baseret på? Er det bare kærlighed til en lille pige, fordi hun ikke havde andre? Men et eller andet sted forstår jeg det. For jeg ville heller ikke kunne modstå at tage et lille forældreløst og hjælpeløst barn ind.

Hvad ville du have gjort anderledes?

– Jeg ville forklare. Når de uledsagede flygtningebørn kommer, bliver de nødt til at vide, hvorfor de er her. Lad være med at lege mor, far og børn. Det mener jeg simpelthen er forkert. Tryghed kan jo gives på mange måder.

HJEMLØS I HJERTET

Da Vi var 12 år gammel, dukkede hendes biologiske mor fra Vietnam pludselig op i Danmark, stadig tavs og uden nogen forklaringer. Vi Hyttel husker ikke genforeningen som særlig hjertevarm og vurderer, at hendes mor var traumatiseret af årene under Vietnamkrigen. Men moderen ønskede at sætte familien sammen igen – på det tidspunkt var teenageren Vi faldet godt til i folkeskolen og havde tabt det vietnamesiske modersmål.

– Det var mest af alt et mærkeligt gensyn. For jeg tumlede hele tiden med ”hvem er jeg?”. Bare i noget så simpelt som udseende. Set med danske øjne er jeg jo nærmest dværg. En lillebitte ting. Men jeg udviklede alligevel bryster, fik hofter og blev polstret til af den danske mad. Men set med vietnamesiske øjne var jeg jo meget overvægtig, og når min mor tog mig med til vietnamesiske arrangementer, kunne jeg mærke, at hun skammede sig over mig.

Hvis Vi skal vælge i dag, føler hun sig trods alt mest hjemme i den danske kultur, selv om hun hader kartofler og brun sovs. Og uanset

hvor meget tag der har været over hovedet, har hun altid været fulgt af en form for hjemløshed.

– Jeg har tit siddet hjemme alene juleaften frem for at sidde sammen med min familie. Fordi jeg ikke følte, at jeg passede ind nogen steder. At jeg kunne kalde mig noget. Datter, søster, vietnameser, dansker? Hele mit liv har jeg ledt efter en mærkat, der passede på mig. Og det er endelig kommet i dag, hvor jeg kan se mig selv i spejlet og sige ”selvstændig designer, mor, kone og svigerdatter”.

MODEN SÆTTER MIG FRI

Vi Hyttel endte med at bryde kontakten til både sin biologiske og adopterede familie. En folkeskolelærer lagde mærke til hendes kruseduller i dansktimen, og det blev starten på en karriere som designer og ejer af modehuset Thi Thao. Et univers af silkekjoler og jakkesæt, der er inspireret af Vis store idol Coco Chanel.

– Min mand og jeg knokler uafbrudt for at få det op at stå, og søvn er i øjeblikket en luksusvare. Især med vores to små børn. Men jeg finder noget i moden – en ro. Hele mit liv har jeg følt, at jeg var til i kraft af andres beslutninger, men her bestemmer jeg. Det har virkelig været stort at finde en verden, jeg kan drages ind i. Hvor jeg skaber og tager valgene.

Da flygtningene sidste år igen begyndte at fylde de danske motorveje, tog Vi en beslutning. Hun ville hjælpe med det, der oprindeligt hjalp hende, og hun sammensatte en tøj-auktion, hvor kendte kvinder trak i klæderne for at donere penge til børn på flugt. Men det krævede også, at Vi stod frem med sin egen baggrund.

– Jeg har ikke rigtig talt om det før, for de år sidder stadig i mig på en eller anden måde. Men jeg kan mærke, at jeg bliver sat mere og mere fri, hver gang jeg snakker om det, og jeg er egentlig ufattelig stolt af, hvor langt jeg er kommet. ●

VIETNAMKRIGEN

- Ca. 2 mio. vietnamesiske flygtninge blev genbosat i andre lande efter krigens slutning i 1975.
- Sydvietnameserne flygtede som oftest i modvilje mod det nye kommunistiske styre, men også af frygt for at blive sendt i genopdragelseslejr.
- Ca. 4.000 flygtede til Danmark, stort set alle bådflygtninge.